

FRAMGÅNG FÖR NORRLAND

Claes NordmarkKOMMUNALRÅD,
BODEN

| 22

C/O Mathantverkarna

MED MATHANTVERK I FOKUS

| 24

“Nya kliv mot en hållbarare framtid”

Fotograf: Per Nilsson

Det har åter blivit dags för ett nytt nummer av vår tidning Framgång för Norrland. Vi hoppas att det är intressant läsning för dig. Vi möter spännande och engagerade företag som hanterar flera av de framtidsutmaningar vi står inför. Utöver intervjuer med företagen får vi även veta mer om de utmaningar och möjligheter som uppstår i Skellefteå, Gällivare och Boden när de stora industrisatsningarna ska genomföras.

I tidigare nummer har jag skrivit om inflationen, energiotmaningen och kompetensbristen. Då har jag precis som många andra förväntat mig en tillfällig störning när det gäller framför allt inflationen, men nu är läget ett annat och den riskerar att bita sig fast i ekonomin under en längre period. Det innebär att vi i Sverige och i världen har en ny verklighet att förhålla oss till. Det har varit stora nedstängningar som har satt press på globala värdekedjor och priser på insatsvaror. Det positiva som vi ser nu är att pressen långsamt ser ut att lätta. Arbetsmarknaden är fortsatt stark, vissa råvarupriser har sjunkit och företagen fortsätter att prestera bra resultat. Men tyvärr så har ännu fler saker gått åt fel håll. Vi har energipriser som inte bara är höga utan även extremt oförutsägbara inför kommande vinter. Inflationen har accelererat mycket beroende på energipriserna, men även priserna på livsmedel har stigit kraftigt. Många företag som är beroende av stabila och förutsägbara kostnader har nu problem vilket kan leda till att man måste övervärta de ökande oförutsägbara kostnaderna till konsumenterna när möjligheten finns och risken i detta är naturligtvis en ännu högre inflation. För att bekämpa en hög inflationstakt behöver riksbankerna världen över höja priset på pengar vilket innebär högre finansieringskostnader för företag och hushåll. Summan av allt detta innebär att tillväxten kommer att avta och en recession blir svår att undvika. Hur djup den blir påverkas av de beslut som fattas och hur länge kriget i Ukraina består.

Det är lätt att bli dyster i en miljö där många faktorer påverkar oss i en negativ riktning. En pandemi och ett krig med det lidande det innebär kan aldrig ses som något annat än en tragedi. Idag har vi stora hållbarhetsutmaningar i bland annat hur vi producerar energi, vilket energislag vi använder och den kostnad det kan innebära att ha för stort beroende av energikällor vi saknar kontroll över. Ser man tillbaka i historien har världen oftast gått starkare ur kriser. Jag hoppas att även nuvarande kris leder till att vi står bättre rustade inför framtiden och att vi förhoppningsvis tar nya kliv mot en hållbarare framtid.

I Norrland kommer det under många år framöver att satsas gigantiska summor på den gröna omställningen.

Vi har stora projekt med ambitionen att minska klimatavtrycket vid stålproduktion och att utveckla framtida batterier för att fasa ut fossila bränslen i transporter. Trots de miljöutmaningar som vindkraften medför har man insett vikten av att producera klimatvänlig el. Inte utan slitningar har man kunnat genomföra stora vindkraftsprojekt och fler kommer det att bli. Kompetensförsörjningen är en viktig del för att dessa projekt ska lyckas och där är samarbetet mellan företagen, utbildningsväsendet och samhället avgörande. Vi lever i en osäker tid där framtiden är oviss, men mitt i detta skapas nya möjligheter för företagen. Det vi på Norrlandsfonden slås av när vi besöker företagen är att man idag är betydligt mer krismedveten än vad man var för bara några år sedan. Många företagare har flertalet scenarios i huvudet samtidigt. De inser att risker som tidigare bedömdes som hanterbara nu kräver mer. Under den närmaste framtiden kommer finansieringskostnader att stiga, elpriserna och valutans värde kommer att vara faktorer som är svårbedömda. Bolag som behöver resa kapital för att finansiera sin tillväxt kommer att få det svårare när utbudet på kapital minskar. Lyfter vi blicken är möjligheterna stora i vår geografi där den pågående investeringsvågen har skapat en ny bild av Norrland, där ny teknik och systemlösningar ger hopp och framtidstro. Vi på Norrlandsfonden ska göra allt vi kan för att stötta företagen idag och i framtiden. I enlighet med vårt uppdrag som kompletterande finansiell aktör.

Avslutningsvis vill jag rikta ett stort tack till alla företag, kommunföreträdare och konjunkturexperter som ställer upp med tid och resurser för att ge oss möjligheten till att ge ut denna tidning.

Niklas Jonsson
Vd Norrlandsfonden

Innehåll

Vd-ord

2

Linnovation

8

Install

12

Clavister

15

Flasheye

6

Frölén Kross

10

2D Fab

14

Exeri

16

Northvolt

18

Henrik Ölvebo,
kommunalråd Gällivare

21

Henrik Henriksson, H2 Green Steel

23

Haparanda Stadshotell

25

Kristina Sundin Jonsson,
kommundirektör Skellefteå

20

Claes Nordmark,
kommunalråd Boden

22

c/o Mathantverkarna

24

Erik Spector,
Konjunktur-
institutet

26

Per Nilsson,
Norrlandsfonden

27

Unikt övervakningssystem med stor potential

Flasheye har på kort tid gått från ett bolag med ett intressant koncept på ritbordet till en systemleverantör på marknaden där de konstant försöker hinna med den ökade efterfrågan.

Flasheye säljer övervakningssystem med LiDAR-sensorer för processer och personskydd inom industriella verksamheter. Systemen kan även användas för övervakning av byggnader som har ett skyddsbehov.

– Vi är i stort sett ensamma om att sälja den här typen av system till industrin. Inom säkerhetsbranschen är det vanligare, framför allt när det gäller högriskobjekt. Vi är unika idag men det kommer vi inte vara så länge till och därför känner vi att det är viktigt att verkligen satsa nu, säger Ida Rehnström, vice vd på Flasheye.

”

Det är viktigt att verkligen satsa nu.

Övervakningssystemet fungerar genom att sensorerna skickar ut ljuspulser som läser av sin omgivning och avbildar den på ett sätt som liknar människors uppfattning. Resultatet som sedan visas på en skärm bär vissa likheter med den digitala renderingen av verkligheten i filmen The Matrix. Med hjälp av mjukvaran kan det övervakade området sedan delas upp i zoner som i sin tur kan ställas in för att reagera på förändringar och avvikelser och skicka en varning i kundens egna system. Ett transportband som plötsligt transporterar större volymer än tidigare kan exempelvis indikera på att någonting är fel högre upp i kedjan och genom varningen kan personalen undersöka felet innan ett haveri uppstår. LiDAR-sensorerna har funnits under en längre tid men det är först nu som priset gjort det möjligt att använda sensorerna i större skala.

– Det unika med vår produkt är egentligen inte sensorerna utan mjukvaran som vi utvecklat och som gör övervakningen möjlig att sätta i drift. Tidigare var man tvungen att lägga ner väldigt många timmar på själva anpassningen för att få allt att fungera. Vårt mål är att vi ska kunna skicka de här systemen med posten och sedan ska våra kunder eller partners kunna installera dem själva, säger Ida Rehnström.

Ida Rehnström, vice vd.

Bolaget grundades 2019 av Ulf Lindström som har en lång bakgrund inom gruvbranschen. Uppstarten finansierades av lokala företagare i Kiruna och kort efter att bolaget grundats fick de sin första order från LKAB:s dotterbolag Berg och Betong som behövde hjälp att övervaka ett utrymme där vanliga kameror inte klarade av uppgiften. 2021 bidrog Norrlandsfonden med en försäddinvestering och året efter gjordes en investeringsrunda där Norrlandsfonden åter igen finansierade bolaget.

– Tack vare investeringarna kan vi nu planera långsiktigt och även anställa betydligt fler medarbetare. När vi fick utökade resurser så kunde vi också öka våra leveranser och nu gör vi allt vi kan för att hinna med efterfrågan, säger Ida Rehnström.

Petter Alapää, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Flasheye ligger helt rätt i tiden med sin affärsidé som syftar till att automatisera och övervaka industriella processer. Teamet bakom företaget i kombination med att en industriell aktör investerat i bolaget och att man redan säljer sina lösningar mot stora företag gör att det ska bli mycket spännande att följa bolagets fortsatta resa.

Innovationskraft skapar driftsäkerhet på hög höjd

Linnovention utvecklar avisningssystem till vindkraftverk som gör att de kan användas under längre perioder i kallt klimat. Till vintern görs de sista testerna innan de går ut till marknaden.

När rotorbladen på ett vindkraftverk snurrar så rör sig spetsen av bladen i närmare 200 km/h. Under vintermånaderna så byggs ett islager upp på rotorbladen och isen kan i sin tur skapa obalans i rotationen eller orsaka skador när den lossnar.

– Det är svårt att förstå hur snabbt bladen på ett vindkraftverk rör sig för det ser ut att gå så sakta. Därför bildas det lätt is där under vintern och det är ett problem som måste lösas för att göra vindkraftverken mer driftsäkra, säger Magnus Orregård, styrelseordförande i Linnovention.

Linnoventions grundare Kjell Lindskog är en entreprenör med en lång rad innovationer på meritlistan. Han utvecklade bland annat det första tennisracketet i fiberkomposit som sedan såldes till Tretorn och säkerhetsväskor för kontanttransporter som idag är standard över hela världen. Tekniken i säkerhetsväskorna består av vävda koppartrådar som utlöser en färgampull vid yttre påverkan. Samma patenterade teknik ligger idag till grund för värmepanelerna som används på vindkraftverkens rotorblad. Koppartrådarna kan både känna av temperaturen och utsöndra värme när elektricitet går genom trådarna. Till värmepanelerna har de även utvecklat sensorer som känner av isbildning innan den uppstår.

– Vårt mål är att värmen bara går i gång när det börjar bildas is på bladen eftersom värme kostar pengar. Vårt system känner av när det börjar bildas is och kan då se till att det inte uppstår någon isbildning överhuvudtaget. De system som finns idag handlar mer om att ta bort befintlig is men vi går ett steg längre, säger Magnus Orregård.

Bolaget grundades 2006 och har sedan 2013 arbetat med avisningssystemet som gått från ritbordet till montering på rotorblad 100 meter över marken. Norrlandsfonden har finansierat bolaget både genom utvecklingsfasen och är även med nu när de är på väg mot en marknadsintroduktion.

Lars Taberg, vd och Lars-Arne Eriksson, systemdesigner.

– Stödet vi har fått från Norrlandsfonden har varit ovärderligt. Tack vare att de gick in och finansierade oss tidigt så har vi också kunnat övertyga andra investerare att tro på oss. Utan dem vet jag inte om vi hade kunnat få ihop finansieringen, säger Magnus Orregård.

Tillsammans med Skellefteå Kraft pågår nu förberedelserna inför vinterns tester som ska samla in data och verifiera systemet. I dagsläget monteras värmepanelerna på vindkraftverk som redan är i drift, men målsättningen är att sälja systemet till bolagen som tillverkar vindkraftverk för att kunna montera panelerna redan i fabrik.

– Vår plan är att systemet ska vara kommersiellt säljbart efter vinterns tester. Vi är egentligen redan säkra på att det fungerar som vi har tänkt men vi behöver mer objektiv data för att kunna gå till marknad, säger Magnus Orregård.

Per Nilsson, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Linnovention ligger helt rätt i tiden, både med tanke på investeringar i grön energiförsörjning, men även för effektivisering av driften av vindkraftverk. Satsningen är mycket spännande kommersiellt samt att den är angelägen utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

De möjliggör norrländska satsningar

Hon har varit nominerad till Årets företagare två gånger, driver ett företag i en mansdominerad bransch och litar på sin magkänsla. Maria Frölén, vd på Frölén Kross är med och bygger för framtiden.

– Det är en tuff värld men jag gör det jag älskar att göra, säger hon.

Frölén Kross är familjeföretaget som har fyra egna bergtäkter samt en moräntäkt i Västernorrland. Här finns ett tiotal anställda som under ledning av vd Maria Frölén utför krossning med mobila och transportabla krossanläggningar. Företaget grundades 1966 av Sture Frölén och Age Näslund och drevs därefter i egen regi av Sture Frölén fram till år 2000 då han hastigt gick bort.

– Pappas bortgång kom väldigt plötsligt och det var inte alls självklart för mig att jag skulle driva krossföretag, säger Maria Frölén.

I slutet av 90-talet började Maria jobba inom företaget, efter att hennes pappa föreslagit att hon skulle säga upp sig från sin tjänst på Försäkringskassan och istället arbeta för honom.

– Jag tyckte det var lite väl vågat att säga upp ett fast jobb, men jag gick med på att ta tjänstledigt, skrattar Maria. Hon föll för branschen och företaget och efter pappans bortgång tog Maria över företaget tillsammans med sin bror. Sedan 2009 är det Maria själv som äger och driver Frölén Kross. Två gånger har hon varit nominerad till Årets företagare.

”

Det känns väldigt bra att vi är med och bygger för framtiden.

– Det är ingen dans på rosor att vara kvinna i en så mansdominerad bransch. Det är en tuff värld och då jag har ifrågasatt saker har det inte alltid varit så populärt. Men för mig är det viktigt att saker går till på ett rätt och riktigt sätt. Jag har mina ledord som jag alltid bär med mig: ordning och reda, yrkesstolthet och ärlighet. Jag är stolt och hedrad över att driva pappas företag vidare. Jag gör det jag älskar att göra, säger hon.

Nu arbetar också en tredje generation i företaget – Marias son Andreas, 25 år.

– Han är produktionsledare och axlar ett otroligt ansvar. Andreas är väldigt duktig med både kunder och personal och det är klart att jag hoppas att han tar över efter mig så småningom.

Kontoret finns på Saltviks industriområde vid norra infarten till Härnösand. Härifrån möjliggör Frölén Kross många viktiga infrastrukturensatsningar i omställningen av den norrländska industrin när de erbjuder bergkrossmaterial som förstärkning, bärlager, slitlager samt makadamfraktioner. Med ett krossföretag följer också en maskinpark bestående av för- och efterkrossanläggningar av olika storlekar för olika uppdrag. Det finns också sorteringsverk och hjullastare för in- och utbärning.

– Vi tar även på oss total-entreprenader med sprängning och transporter. I februari landade vi det största jobbet någonsin – Norrbottenbanan, den nya järnvägen mellan Umeå och Luleå, säger hon.

Det var en utdragen process som började i augusti 2021 där Maria valde att lita på magkänslan.

– Jag chansade och krossade upp egna tankar trots att jag inte visste om vi skulle få uppdraget. I mitten av februari fick vi det glädjande beskedet av entreprenören Veidekke. Då firade jag med bubbel när jag kom hem. Det är ett uppdrag som omfattar 25-30 miljoner då vi ska krossa över en miljon ton bara på den korta sträckan vi är med på, cirka 1 mil av totalt 27 mil. Gör vi ett bra jobb ökar förhoppningsvis förfrågningarna. Det känns väldigt bra att vi är med och bygger för framtiden, säger hon.

Även Bottnia Kross är en kund där Frölén Kross sköter tre av deras täkter.

– De har all verksamhet ute på Aitik och vi har ett jättefint samarbete. Gruset vi levererar ska bland annat vara ce-märkt. Vi var tidigt ute med att både kvalitet- och miljöcertifiera oss och jag hoppas att kraven från Trafikverket och Boverket höjs ännu mer, det är viktigt att det är rätt kvalitet på materialet som levereras.

Med stora kunder strävar man mot en förnyelse av maskinparken och under våren 2022 kom Norrlandsfonden in i bilden.

– Det känns otroligt tryggt att Norrlandsfonden finns med som finansär. För oss handlar det om riktigt stora investeringar. Vi vill få ökad kapacitet, förbättrad krossteknik och kvalitet på stenen, det löser de nya krossarna vi köpt in. Vi är väldigt tacksamma över samarbetet med Norrlandsfonden.

Daniel Moberg, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Maria och hennes team på Frölén Kross AB är en viktig möjliggörare för de infrastruktur- och industrisatsningar som nu görs i Norrland. I en bransch där kvalitet, flexibilitet och regelefterlevnad är framgångsfaktorer är Frölén Kross ett föredöme. Vi på Norrlandsfonden ser fram emot att få vara en del av familjeföretagets utveckling i en tid med stora möjligheter.

Lokal förankring leder till snabb tillväxt

Install började som ett elinstallationsbolag grundat av en grupp personer som inte kände sig nöjda med sina utvecklingsmöjligheter bland branschens stora aktörer. Målet är idag att omsätta en miljard kronor år 2024.

Sedan starten 2016 har Install fördubblat omsättningen varje år förutom under pandemin. Bolaget har idag tre delar som antingen kan agera enskilt eller kombineras för att leverera en helhetslösning. Delarna består av elinstallation, fiberinstallation samt mark- och schaktarbeten.

– Vi inriktar oss mot totallösningar där vi gärna väver ihop alla delar och därigenom kan vi också leverera mer kompletta och komplexa

paket till våra kunder, säger Jan Fransson, vd på Install Infra.

Idag finns de på sju platser, från Östersund i söder till Boden i norr och enligt Jan Fransson så är det just den lokala anknytningen som varit en stor del i framgångsresan.

– Vi anstränger oss för att kunna agera som ett mindre lokalt bolag samtidigt som vi kan verka som ett större företag. Vi låter de lokalt ansvariga styra skutan utifrån sina perspektiv och de

”

Vi anstränger oss för att kunna agera som ett mindre lokalt bolag samtidigt som vi kan verka som ett större företag.

lokala förutsättningarna som finns inom deras respektive område. Sedan arbetar vi tillsammans på flera olika sätt och samarbetet baseras på vilka kompetenser som efterfrågas i ett projekt, säger Jan Fransson.

Under första verksamhetsåret omsatte bolaget 12 miljoner och under 2022 beräknas omsättningen till 500 miljoner. Till 2024 är målet återigen att dubbla omsättningen. Under den tillväxtresan så har Norrlandsfonden varit med som finansiär.

– Norrlandsfondens finansiering har hjälpt oss så att vi har kunnat trygga tillväxten, säger Jan Fransson.

Som installatör av både el- och fiberinfrastruktur är de väl positionerade för uppdrag i samband med de stora företagsetableringar som nu genomförs och planeras i norra Sverige. De levererar lösningar till allt från kommunala energibolag till tung industri som pappers- och stålproducenter.

– Vi har varken brist på uppdrag eller förfrågningar men den här utvecklingen ställer samtidigt andra krav på marknaden. Med de stora etableringarna som sker så kommer också stora internationella aktörer och med dem kommer också ett annat sätt att göra affärer, säger Jan Fransson.

Han menar att personalbristen i norra Sverige kommer att fortsätta vara en av de största utmaningarna för den fortsatta tillväxten.

– Vi arbetar ständigt med att vara den bästa arbetsgivaren genom att erbjuda hållbarhet och trygghet till våra medarbetare. Just nu söker vi cirka 25 nya medarbetare, rätt person med rätt kompetens och inställning har alltid en plats på Install. Samtidigt arbetar vi mycket med att hitta bra partners och leverantörer som vi kan samarbeta närmare med och på så sätt knyta till oss resurser, säger Jan Fransson.

Erik Nyström, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Install har gjort en imponerande tillväxtresa på kort tid. Idag kan bolaget erbjuda kompletta helhetslösningar till alla typer av kunder genom samverkan i de olika verksamhetsgrenarna. Ur ett Norrlandsperspektiv fyller verksamheten också en viktig funktion då den bidrar till att säkerställa konkurrenskraftiga kommunikationslösningar för företag och privatpersoner i glesbygd. Verksamheten går en spännande framtid tillmötes med hänsyn till planerade industriinvesteringar som planerats i regionen.

Ny högteknologisk industri i Sundsvall

Grafentillverkaren 2D Fab befinner sig i övergången från utvecklingsbolag till produktionsbolag. Tack vare sin unika metod och kunskap går de en lovande framtid till mötes.

Vid årsskiftet flyttade 2D Fab in i nya större lokaler som ger dem möjlighet att växa och skala upp produktionen över tid. Bolaget har en egenutvecklad miljövänlig metod för att producera grafen genom hydromekanisk exfoliering. I dagsläget har de kapacitet att producera tio ton per år av det lättviktiga och exklusiva materialet. Man har också tillsatt en ny extern vd för att leda bolaget genom utvecklingen mot industrialisering.

– Jag kliver ombord i ett skede där bolaget befinner sig i en fas mellan start-up och scale-up och vi håller just nu på att industrialisera våra produkter på ett sätt som vi inte gjort tidigare. Vi har också anställt ett säljteam och vi ser fram emot att skala upp produktionen under det kommande året, säger Mikael Algvere, vd på 2D Fab.

Mikael Algvere, vd

”

Vi ser fram emot att skala upp produktionen under det kommande året.

Grafen är ett relativt nytt material som på många sätt påminner om grafit. Det består av tunna skivor som bara är en atom tjocka och är det mest höghållfasta material som någonsin har testats. Dessutom har det otroligt god ledningsförmåga. Grafen kan användas som enskilt material men är vanligare som en inblandad komponent för att göra exempelvis plast eller komposit starkare och mer hållbart. Upptäckten av grafen tilldelades nobelpris så sent som 2010.

2D Fab startade som ett forskningsprojekt vid Mittuniversitetet 2013 och bolaget grundades när forskaren Sven Forsberg insåg att metoden som de använde kunde producera grafen billigt, skalbart och miljövänligt. Norrlandsfonden har varit med som finansär sedan 2018.

– En viktig insikt var nödvändigheten av att visa skalbarheten i metoden och att visa kunder att vi kommer att kunna leverera större volymer. Då togs beslutet att bygga en anläggning som skulle klara av att producera 10 ton per år, säger Sven Forsberg.

Idag erbjuder 2D Fab både produktion av grafen och konsulttjänster som hjälper kunderna att hitta rätt komposition och inblandning av grafen för deras behov.

– Vår produkt handlar väldigt mycket om kunskandet i att få fram rätt blandning. På så sätt är vi både en producent och ett kunskapsföretag. Det finns behov på marknaden idag som gör att flera företag utvecklar och förbättrar de material de redan använder i syfte att effektivisera sina egna produktionsprocesser. Det finns dessutom ett underliggande behov av att producera mer hållbara produkter och där kan grafen med sina unika egenskaper bidra till mindre energiåtgång och lägre CO2 avtryck. Eftersom vi jobbar med att utveckla befintliga material så tror vi på en väldigt positiv utveckling under de kommande åren, säger Mikael Algvere.

Per-Erik Persson, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Utvecklingen i 2D FAB är riktigt intressant att följa. Ett verkligen högteknologiskt bolag baserat på forskning som nu växlar över till industriell tillverkning av grafen och det i en sort/kvalitet som är unik. Förutsättningarna att skala upp företagets verksamhet bör vara goda med hänsyn till grafen-tillsatsens positiva effekt på slutprodukten – inte minst ur ett hållbarhetsperspektiv, en faktor som vi ser mycket fördelaktigt på i vårt analysarbete.

Så skyddas svensk infrastruktur från Örnsköldsvik

Cybersäkerhetsbolaget Clavister grundades av två vänner som läste datavetenskap vid Umeå universitet i slutet av 90-talet. Idag levererar de säkerhetslösningar både till försvarsindustrin och nätverksbolag som arbetar med kritisk infrastruktur.

Clavister var tidigt ute med att utveckla mjukvara för brandväggar. Den produkten har de byggt vidare på och utvecklat både sina egna affärer och utbudet av produkter. Idag har bolaget tre huvudsakliga områden som alla är kopplade till IT-säkerhet: nätverksskydd, identitetsskydd och det som bolaget själv kallar för Cyber Armour, som till exempel handlar om skydd mot intrång i Försvarsmaktens materiel.

– Det handlar om branscher där en driftstörning på grund av bristande cybersäkerhet kan få omfattande konsekvenser ute i samhället. Om exempelvis mobilnätet ligger nere så påverkar det såklart alla privata användare men även polis och räddningsverksamhet som använder mobilnäten i sin kommunikation, säger John Vestberg, vd på Clavister.

John Vestberg, vd

”

Inom vår bransch pågår en ständig kamp för att ligga steget före hoten.

På grund av det rådande världsläget med bland annat ett ryskt anfallskrig i Europa har det uppstått en debatt kring vilka leverantörer av cybersäkerhet man verkligen kan lita på. Det gäller framför allt svenska och europeiska myndigheter som har ett större ansvar att försäkra sig om var tekniken kommer ifrån. Clavister har idag omkring 120 anställda och anlitar även ett 30-tal konsulter. Majoriteten av dessa är baserade i Örnsköldsvik.

– Vi är ett norrländskt bolag i grunden men vi har en internationell profil och vi har använt vår svenskhet som en viktig faktor för att positionera oss på marknaden. Inom vår bransch pågår en ständig kamp för att ligga steget före hoten och våra kunder

måste hela tiden uppdatera sitt skydd eftersom ”fienden” är lika aktiv som de vi arbetar för att skydda, säger John Vestberg.

Clavister är idag ett av Europas ledande cybersäkerhetsbolag men företaget har sitt ursprung från tiden när John Vestberg studerade teknisk datorvetenskap vid Umeå universitet. Han var då med i en lokal datorförening som fick tillgång till en fast uppkoppling, men till den uppkopplingen krävdes en router som på den tiden kostade stora summor.

– Då sa jag till en studiekollega lite halvt på skämt att vi borde bygga en egen router. Han tog det på allvar och programmerade en fungerande router med grundläggande funktioner över en helg. Det blev sedan embryot till bolaget som vi grundade. Idag är vi det enda europeiska cybersäkerhetsbolaget som har bredden och kompetensen som krävs för att kunna skydda den kritiska infrastrukturen, framför allt i Europa, säger John Vestberg.

Daniel Moberg, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Clavister är ett företag med produkter av högsta kvalitet och har en kompetens som är både strategiskt viktig och unik i Sverige. Att bolaget väljer att bibehålla sin norrländska prägel är mycket positivt och bidrar till att tillföra regionen kvalificerad arbetskraft och kunskap även från andra delar av världen. Norrlandsfondens engagemang i Clavister bidrar med ett långsiktigt perspektiv och känns viktig för att i förlängningen också hjälpa andra företag att skydda sina affärskritiska funktioner i den oroliga tid vi befinner oss.

Revolutionerande digitalisering av elnätet

Det svenska elnätet har fungerat på ungefär samma sätt i över 100 år. Nu har Luleåbolaget Exeri utvecklat ett system för digital övervakning som både underlättar felsökning och skapar möjlighet att öka kapaciteten. Allt började med ett elavbrott hemma hos vd Magnus Karlsson.

Systemet heter Smart Grid Surveillance och består av ett nätverk med sensorer som monteras upp på elstolpar ute i elnätet och sedan kommunicerar med mjukvaran och kontinuerligt ger en lägesbild över elnätet.

– Utan vår produkt så går halva reparationstiden åt till att lokalisera felet. Med hjälp av vårt system så kan vi peka ut vad som är fel, var felet är och hur man snabbast kan isolera felet för att återställa så mycket som möjligt av nätet under tiden man åtgärdar problemet, säger Magnus Karlsson, vd på Exeri.

”

Jag stod i duschen när det blev elavbrott och helt plötsligt så fick jag inte en droppe vatten.

Exeri grundades 2009 av tre tidigare Ericsson-anställda med lång erfarenhet inom telekom, militära ledningssystem och sensornätverk relaterade till samhällskritisk infrastruktur. Från början erbjöd bolaget enbart konsulttjänster, men under samma period så hade Magnus Karlsson problem med elförsörjningen till sitt hus. Varje gång det var blött ute så var det problem med elen. När han pratade med elbolaget fick han veta att de kände till felet men hade problem att hitta var på nätet det satt. Sista droppen var i det här fallet väldigt bokstavig.

– Jag stod i duschen när det blev elavbrott och helt plötsligt så fick jag inte en droppe vatten. Pumpen från brunnen slutade gå och då tänkte jag ”ska det verkligen vara på det här sättet?”. Då började jag fundera på hur man kunde lösa problemet och tog upp idéerna med mina kollegor, säger Magnus Karlsson.

Elavbrottet i huset skedde 2011 men det dröjde fram tills 2015 innan de hade möjlighet att undersöka om det fanns en marknad för produkten. 2018 kunde de ta fram sina första prototyper och samma år gick Norrlandsfonden in med finansiering till produktutvecklingen.

2019 köpte Skellefteå Kraft in sig i bolaget.

– Utan Norrlandsfonden och våra andra finansiärer hade det inte gått att göra den här resan. Att ett elbolag gick in i vårt bolag i ett så pass tidigt skede gav oss också en viss tyngd på marknaden, säger Magnus Karlsson.

Idag sitter Exeris sensorer på elnät från Öresund i söder till Övertorneå i norr och nu arbetar de på en vidareutveckling av systemet. Genom att läsa av yttre faktorer som väder och temperatur kan de hjälpa elbolagen att öka kapaciteten i överföringen under perioder. Den möjligheten kan vara ett stort steg framåt för att lösa överföringsproblemen i Sverige i väntan på att stamnätet byggs ut.

– De höga elpriserna som vi ser i Sverige idag beror till stor del på kapacitetsbrist, inte på själva elbristen. Vi har kapacitet att producera all el som behövs men den når just nu inte ner till exempelvis södra Sverige. Det finns potential att fördubbla kapaciteten i nätet om det finns ett system på plats som kan avgöra när det är möjligt och det kan vårt system göra, säger Magnus Karlsson.

Elisabeth Söderström Johansson, vd Magnus Karlsson och Stefan Burström.

Erik Nyström, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Exeris system ligger verkligen rätt i tiden utifrån samhällsutmaningarna avseende elförsörjningen. Jag är övertygad om att systemet har en stor potential vilket också verifieras av intresset från marknaden. Det ska bli spännande att följa Exeri på tillväxtresan.

Fotograf: Per Nilsson

Peter Carlsson, Northvolt

Vilka milstolpar har hittills uppnåtts i etableringen av Northvolt?

En viktig milstolpe är att produktionen kommit i gång vid fabriken i Skellefteå. Dessutom har vi riggat en struktur på vår ledningsorganisation som håller för att expandera med tusentals medarbetare. Här finns mycket kvar att göra men vi är på god väg. De olika stegen av finansieringen är också milstolpar. Före sommaren säkrade vi ytterligare 12 miljarder i kapitaltillskott vilket behövs för att säkra expansionen. Sedan är förstås varje kundavtal ett viktigt framsteg. Här har vi nu omfattande avtal med bland andra Volkswagen, BMW och Scania. En annan mer indirekt milstolpe är att andra batteritillverkare, exempelvis en stor aktör i Kina, också börjar kommunicera att man vill minska sitt koldioxidavtryck vid framställningen av batterierna. Det visar att vårt anslag varit rätt redan från början.

Vad är nästa viktiga steg för Northvolt?

Vi ska starta upp nästa produktionslinje vid anläggningen i Skellefteå, vilket förhöjer vår kapacitet avsevärt. Sedan etablerar vi fler fabriker i Europa för den geografiska närheten till större marknad. Den strategin tryggar vår ställning som leverantör. Ett annat viktigt steg är att fortsätta utveckla vår kunskap och kapacitet avseende återvinning av batterier. Vi har fått en bra start på denna process men eftersom det är i allt väsentligt ny kunskap som måste utvecklas så tar det tid och resurser innan allt fungerar som tänkt. Ett annat viktigt steg, och det gäller inte bara Northvolt utan hela västvärlden, är hur vi på lång sikt tryggar tillgången på kritiska metaller som behövs vid tillverkningen. Kina har tidigt försökt säkra tillgången för egen del och vi ligger steget efter.

Ser du att det befintliga näringslivet i regionen mobiliserar för att möta era behov som förväntat?

Ja, det tycker jag. Under investeringen i vår anläggning har det varit många maskinentreprenörer som jobbat med markarbetet, grundaättning och montage. Mycket transporter har också behövts och regionens näringsliv har varit redo att axla dessa utmaningar. Kopplat till fabrikens drift- och teknikutveckling ser jag nu att fler aktörer kommer in i bilden. Det är givetvis något som tar längre tid men med den småföretagaranda och innovationskraft som finns i regionens näringsliv så är jag övertygad om att detta kommer att bli framgångsrikt och till stor ömsesidig nytta.

Ser du att samhällsaktörerna, exempelvis kommunen, mobiliserar tillräckligt för att möta era behov som förväntat?

När det gäller Skellefteå kommun så var deras engagemang och vilja att mobilisera resurser en viktig aspekt när vi beslutade om etableringsort. Jag tycker att de gjort ett bra jobb men det är långt ifrån slut ännu. Vår kanske största utmaning avseende rekrytering just nu är att det börjar bli lika svårt och dyrt att hitta boende i Skellefteå som det är i Stockholm. Vi är beroende av att våra medarbetare flyttar till området. Problemet måste hanteras av fler än bara kommunen, men visst kommer det att vara viktigt att de är snabba och effektiva i sina plan- och byggprocesser samtidigt som det behöver finnas fler som bygger stora bostadsprojekt. Jag vill understryka att vi har en bra dialog om detta och är övertygad om att vi kommer att klara den utmaningen gemensamt.

Kristina Sundin Jonsson, kommundirektör Skellefteå

För ungefär tio år sedan startade ett stort tillväxtarbete på grund av att vi såg att utvecklingen inte gick åt rätt håll för Skellefteå. En ökad utflyttning och en demografisk utmaning skulle helt enkelt innebära svårigheter med att klara av välfärden framåt såväl när det gällde ekonomi som tillgång till arbetskraft. En utvecklingsstrategi togs fram i samarbete med invånarna, civilsamhället och näringslivet och man enades politiskt om ett oerhört tufft befolkningsmål på 80 000 invånare 2030. Befolkningsmålet som då sattes innebar att Skellefteå skulle växa motsvarande större tillväxtkommuner. Hösten 2017 kom beskedet om Northvolts etablering och resten är historia. Befolkningsmålet på 80 000 invånare är redan nu reviderat till 90 000 invånare 2030. Det innebär minst en fördubbling av nuvarande inflyttningstakt och en befolkningsökning på cirka 25 % på 7 år. Det finns i dag inte någon kommun i hela Sverige som står mitt i den utmaningen. En snabb befolkningsökning innebär också att exempelvis kraven på bostadsbyggande ökar. En rekordlåg arbetslöshet, 3,5 %, och en ökad rörlighet på arbetsmarknaden gör att vi behöver få fler människor från hela världen att flytta hit.

Vad måste Skellefteå kommun göra de närmaste två åren för att möta de nya behoven?

Bygga bostäder, utbilda människor och locka människor att flytta hit. Just kompetensförsörjningen är en avgörande fråga. Med en rekordlåg arbetslöshet behöver vi minst fördubbla inflyttningen för att klara utvecklingen. Här handlar det om att jobba tillsammans med näringslivet och föreningslivet, men också med stat och region. Den nationella nivån behöver förstå att vi som enskild kommun har fullt upp med att bygga exempelvis förskolor, skolor och hantera det kommunala uppdraget som växer och att vi därför behöver stöd med exempelvis statlig infrastruktur och kompetensförsörjning. Det är jättebra att arbetsförmedlingen nu har etablerat ett kontor i Skellefteå med syfte att bidra till kompetensförsörjningen för den gröna omställningen.

Har Northvolts etablering fått även andra potentiella nyetableringar att visa intresse för Skellefteå?

Ja, vi har många förfrågningar från alla sektorer - inte bara industri. När ett samhälle utvecklas så här snabbt påverkas alla branscher. Det behövs mer restauranger, mataffärer, konsultverksamheter med mera. Vi fortsätter också att utveckla fler områden för nya verksamheter. Ett exempel är Site East där vi tillsammans med Skanska har utvecklat ett hållbart industriområde.

Har ni kunnat studera några förebilder ute i världen inför den samhällsomvandling som krävs?

Vi tittade tidigt på Reno i Nevada, USA, där Tesla har byggt en gigafabrik. De hade lite andra typer av utmaningar, men det var intressant att studera hur de hade löst utbildnings- och bostadsfrågorna och vi fick också med oss budskapet att man verkligen behöver tro på utvecklingen. Sedan har vi alltid sagt att sättet att arbeta med en omvandling liknar de insatser som krävs när det sker en stor nedläggning på en ort. En samhällsomvandling av den här digniteten påverkar precis allt, även strukturer som behöver förändras eller beslutas nationellt så som infrastruktur och utbildning. Det är bra att regeringen tidigt utsåg en samordnare för samhällsomvandlingen i norr. Generellt är vi otränade på att jobba tillsammans på olika nivåer. Jag hoppas att vi kan skapa bra exempel här som också kan bidra till utvecklingen nationellt.

Hur du noterat någon oväntad effekt, positiv eller negativ, av den förändring som sker i Skellefteå?

De senaste åren har vi haft en enorm uppmärksamhet såväl nationellt som internationellt, där vi bland annat har omnämnts som the Eco-town och centrum för den gröna omställningen. I dag besöker man oss inte bara för Northvolt utan till exempel har Sara Kulturhus, vårt kulturhus med hotell i 20 våningar helt byggt i trä, skapat publicitet i hela världen. I somras hamnade Skellefteå på Times lista över 50 platser i världen att besöka. Det känns helt ofattbart om vi jämför med utvecklingen några år tillbaka i tiden. Sedan behöver vi förstås förbereda oss för och arbeta med andra delar som kan följa med en snabb utveckling. Det kan handla om risker för en ökad ekonomisk brottslighet eller kompetensbrist. Här gäller det att fortsätta arbetet tillsammans med olika aktörer. Vårt tydliga fokus är just samarbete. Ju fler perspektiv vi får i olika frågor desto bättre lösningar får vi. Här kan vi också bidra med erfarenheter, både positiva och negativa, när sedan utvecklingen tar ordentlig fart i Norrbotten.

Kristina Sundin Jonsson,
kommundirektör Skellefteå

Henrik Ölvebo, kommunalråd Gällivare

Vilka mest tydliga effekter av stadsomvandlingen i Gällivare börjar nu bli synliga i samhället?

Mest påtagligt är nog hur vi har förtätat i centrum, samt hur vi bygger ihop Gällivare med lågfjället och skidanläggningen Dundret. Att gymnasieskolan flyttade från Malmberget till Kunskapshuset i centrala Gällivare har också bidragit till en förändrad stadsbild och mer rörelse i centrum. Nya is- och evenemangsarenan och nya sporthallen med friidrott är också tydliga och viktiga inslag i nya Gällivare.

Vad måste Gällivare kommun göra närmaste två åren för att möta de nya behoven?

Mycket, att öka takten i bostadsbyggandet kommer att vara centralt för att klara kompetensförsörjningen. Vi har redan idag en akut brist på bostäder som kommer att accelerera med kommande investeringar. Vi har marknaden, men vi behöver fler aktörer som bygger och äger fastigheter i Gällivare. Förutom att bygga bostäder så kommer satsningar på kultur och fritid vara viktiga för att få människor att stanna och bosätta sig i Gällivare.

Har planerna för etableringen av Hybrit fått även andra potentiella nyetableringar att visa intresse för Gällivare?

Absolut, intresset började öka redan när LKAB lanserade sin stora omställningsplan i november 2020. Etableringen av HYBRIT och att LKAB lanserar en så pass långsiktig plan som fram till 2060, gör att det blir mer intressant att investera i Gällivare. Livsmedelsbranschen är en aktör som visat intresse för att investera i Gällivare. När industrin ställer om och ersätter kol och olja med vätgas så skapas stora mängder spillvärme, värme som kan nyttjas till storskalig livsmedelsproduktion.

Har ni kunnat studera några förebilder ute i världen inför den samhällsomvandling som krävs?

Det är faktiskt svårt att hitta liknande exempel. Vi har haft en bra dialog med Skellefteå utifrån deras erfarenheter med Northvolts etablering. Där var budskapet tydligt, våga bygga bostäder i tid.

Kunskapshuset.

Fotograf: Anders Robert

Har du noterat någon oväntad effekt, positiv eller negativ, av den förändring som sker i Gällivare?

En stärkt framtidstro och självkänsla i samhället. Svårt att hitta något direkt negativt, mer angenäma problem. Vi har en bostadsbrist som måste lösas och en tuff utmaning med kompetensförsörjningen. Och att vi måste ta risken med en extremt offensiv planering av nya områden för bostäder, industri och handel. Som sagt angenäma problem, det är inte många kommuner som får den här möjligheten, den måste vi ta vara på.

Henrik Ölvebo,
kommunalråd Gällivare

Fotograf:
Amanda Mattsby

Spadtagsceremoni H2 Green Steel.

Fotograf: Mats Engfors

Claes Nordmark, kommunalråd Boden

Hur känns det efter första spadtaget för H2 Green Steel?

Det känns fantastiskt bra! Nu är det officiellt för hela världen att H2 Green Steels (H2GS) stålverk, det första stålverket av den här storleken med den nya gröna tekniken, byggs här i Boden. Det är dessutom det första att byggas i hela Europa sedan 1970-talet och det kommer att producera mer stål än hela övriga Sverige tillsammans. Den gröna industriella revolutionen har startat och den har startat här i Boden och i norr och tillsammans ska vi visa världen vägen.

Vad har Bodens kommun gjort för att underlätta processen för etableringen fram till nu?

Innan H2GS valde Boden som ort för sin etablering hade kommunen successivt köpt in totalt 550 hektar mark bredvid ställverket där den gröna elen kan tas ut som företaget behöver. Under själva processen har kommunen och företaget arbetat oerhört nära varandra och kommunen har bistått med kunskap om området, vi har lagt mycket resurser för att H2GS aldrig ska behöva vänta på kommunen i någon fråga. Där har vi varit framgångsrika. Jag har även som kommunalråd varit väldigt aktiv i mina kontakter med olika myndigheter och regeringen för att driva processen snabbt framåt och mycket mer.

Hur kommer etableringen att förändra samhället Boden?

Bodens kommun går nu in i sin andra stora utvecklingsfas. Den första skedde för över 100 år sedan när den mäktiga Bodens fästning byggdes och nu inleds den andra stora fasen med vätgasdrivet grönt stålverk. Boden har nu gått in i en samhällsomställningsprocess där vi ska ta ett utvecklingskliv på 4-5 år som i normal takt hade tagit cirka 20 år. Vi kommer att växa från dagens 28 000 invånare till 33 000 år 2030. För att möta upp och klara

detta behöver hela den sociala infrastrukturen kraftigt förstärkas.

Vi tar höjd för 3 200 nya bostäder, både villor och lägenheter, och vi måste bygga helt nya bostadsområden, förskolor, skolor, butiker, rusta föreningslivet och näringslivet och mycket, mycket mer. Det är en enormt spännande och positiv tid som vi har gått in i.

Vilka är de största utmaningarna närmaste åren?

För kommunens del är det att vi måste växa så enormt mycket på kort tid. Vi måste locka hit tusentals nya Bodensare från Sverige och världen och det ska vi göra genom att visa vilken attraktiv ort vi är att bo i och att det faktiskt är här det händer. Vi är mitt i den gröna industriella revolutionens epicentrum, det går snabbt och det händer nu. Vi är övertygade om att många kommer att vilja vara med på den resan som vi nu har inlett och vi välkomnar alla hit.

Finns det några förebilder ute i världen att studera inför den samhällsomvandling som krävs?

Vi behöver inte gå så långt som ut i världen, utan vi har samtalat mycket med Skellefteå. Det är den andra stora etableringsorten i Norrland förutom Boden i och med Northvolt och de ligger några år före oss i sin resa. Jag har ofta samtal med Lorents Burman, kommunalråd i Skellefteå, och han delar generöst och engagerat med sig av vad de har gjort som har varit lyckat och vad som kanske har varit mindre lyckat. Samma sak gäller råd från kommunens förvaltning och från Northvolt. Vi är ödmjuka inför utmaningen och det känns bra att vi kan lära oss så mycket av dem och att de verkligen önskar oss all framgång.

Henrik Henriksson, H2 Green Steel

Vilka milstolpar har hittills uppnåtts i etableringen av H2 Green Steel?

Vi har kunnat fira flera viktiga milstolpar under det gångna året. I våras kunde vi till exempel berätta att vi redan har försålt 60 % av våra initiala volymer av grönt stål, motsvarande 1,5 miljoner ton. En annan stor milstolpe var när vi fick vår byggdöm av Mark- och Miljödömsstolen den 1 juli i år – ett resultat av en rekordsnabb tillståndsprocess och god dialog mellan de delaktiga parterna, och inte minst en fantastisk insats av vårt team internt. Vi har nu börjat markbereda ute på vår site utanför Norra Svartbyn, och i augusti tog vi även officiellt det första spadtaget för vårt bygge – tillsammans med barn till anställda i vår H2 Green Steel-familj. Nyligen stängde första delen av vår B-runda, där vi tog in 2 miljarder kronor. Detta säkrar att vi kan hålla högt tempo i projektet i Boden och göra de investeringar och markarbeten som behövs. Det betyder mycket för vårt framtida arbete och inte minst är det en fin förtroendeförklaring för vårt affärscase och hållbara syfte.

Vad är nästa viktiga steg?

Vi jobbar i flera parallella processer och i ett relativt nystartat bolag kommer det viktiga steg hela tiden. Vi fortsätter att arbeta med vår finansiering och med vårt markarbete ute på site i Norra Svartbyn för att under nästa år kunna börja resa byggnader. Sedan har vi även självklart fullt fokus på att landa den sista delen av vår miljötillståndsprocess.

Ser du att det befintliga näringslivet i regionen mobiliserar för att möta era behov som förväntat?

Engagemanget från regionala och lokala entreprenörer gällande vår etablering och tillhörande tjänster är stort, och vi är glada över det intresse som finns för att jobba med oss. Utöver de 1500 anställda som vi förväntar oss kunna ha år 2026, och runt 2000 anställda år 2030, beräknar vi att kringliggande verksamheter och näringsliv kommer växa med cirka 10 000 nya arbetstillfällen i regionen. Med grund i det stora engagemang som vi ser i näringslivet ser vi därför positivt på framtiden. Det finns ett stort intresse för att hänga med på den gröna resan och intresset är stort för vårt bolag.

Ser du att samhällsaktörerna, exempelvis kommunen, mobiliserar tillräckligt för att möta era behov som förväntat?

Vi har sedan dag ett haft ett nära och fint samarbete med Bodens kommun och andra viktiga samhällsaktörer. Vi är tacksamma över vår goda dialog med aktörer lokalt och regionalt, men även på nationell nivå – vi tycker att våra partners visar en vilja att hitta smarta och nya lösningar på de utmaningar som finns kvar. En av dem är kompetensförsörjning och att verkligen lyckas rekrytera till regionen. Vi samarbetar nära Boden kommun, de närliggande kommunerna, Region Norrbotten, samt de stora arbetsgivarna, för att lyfta fram projekten, de enorma möjligheterna och vikten av Norrland i den globala omställningen, samtidigt som man skapar en förståelse för hur diversifierat livet kan vara även i norra Norrland. Idag är bilden av Norrland ofta lite begränsad för personer i södra Sverige. Och tittar man utanför Sverige råder ofta en okunskap om de nordligaste länen.

Samtidigt måste politiken också driva på förflyttningen och ge stöd. Det är många som vill vara med i dessa dialoger och vi ser ett stort intresse över det politiska spekrat. Men mobiliseringen tar tid, vilket är en utmaning. Boden och Luleå kommun har i flera år förberett sig för en stark utveckling av samhället, även innan vi kom in i bilden. Stora investeringar har gått in i bostadsprojekt, i skolor och i att skapa förutsättningarna för att en stor mängd människor ska flytta in. På H2 Green Steel är vi i ständig dialog med kommunerna för att se till att tillsammans identifiera utmaningar och behov. Tillsammans behöver vi påverka även andra delar av samhället och näringslivet så att andra arbetsgivare tar del av inflyttningen av nya familjer.

Samtidigt bygger vi partnernätverk och lyfter affärsmöjligheter för andra företag och entreprenörer som vår inflyttning kommer bidra med. Entreprenörsandan är stor. Tillsammans med samarbetspartners, och eventuellt i egen regi, kommer bostadsprojekt att drivas på. Bostadsfrågorna kommer vara heta, och innan byggnationen kommit igång i full skala så krävs samarbeten i näringsliv och offentlig sektor.

Med mathantverk i fokus

Med lokalt mathantverk i fokus har c/o Mathantverkarna växt från ett rökeri i Vindeln till en koncern med lokala livsmedelstillverkare. Nu tar man första steget i en nationell expansion.

Historien om c/o Mathantverkarna inleddes när däckföretagaren Fredrik Jonsson och restaurangägaren Robin Karlsson 2012 förvärvade Vindelns Rökeri, ett förvärv där Norrlandsfonden deltog som en av finansörerna.

– Vi såg en verksamhet som funnits sedan 1917 med helt unika produkter och en stor potential! Vindelns Rökeri hade ingen aktiv marknadsbearbetning och vi såg möjligheter att hitta en bredare marknad och fler distributionskanaler, säger Fredrik Jonsson.

Sedan förvärvet har Robin och Fredrik ökat omsättningen i Vindelns Rökeri med närmare 500 %. Under arbetet med att skapa en större marknad och göra varumärket mer känt för både butiker och konsumenter växte också kunskapen om hur den resan kan göras med andra matproducenter.

– Vi klev in och fick lära oss allt från grunden och sedan hade vi en väldigt bra tillväxt under åren som följde. Vi lyckades etablera oss på både den regionala marknaden och nationellt på exempelvis ICA centralt. Under den tiden blev vi också utsedda till DI-Gaseller två gånger, berättar Fredrik Jonsson.

I början av 2017 startades Förenade Matfabrikanterna med tanken att bli en paraplyorganisation för mindre matproducenter. I koncernen ingår nu, förutom Vindelns Rökeri, även Norums Fiskrökeri, Familjen Hansen Chark och bryggeriet Bryggverket. c/o Mathantverkarna samarbetar också med tv-personligheten Steffo Törnkvist och har tagit fram en produktserie smaksatt med Svensk Sprit och Norrländska Mathantverk, som går under namnet "Smaksatt av Steffo". Våren 2022 växlade koncernen över till det nya varumärket c/o Mathantverkarna och har också rekryterat en ny vd i den erfarna Christian Fabjan som framledes ska sköta den operativa verksamheten. Fredrik Jonsson och Robin Karlsson kommer att kunna fokusera på utveckling och förvärv.

En stark trend är att konsumenterna söker efter lokalproducerade alternativ och att fler producenter vill flytta hem produktionen till Sverige.

– Vi har sett den här trenden komma under en längre tid, och nu är det stor efterfrågan på lokalproducerat från hela marknaden.

Christian Fabjan vd, Robin Karlsson, Stefan Grahm, Nacka Köttprodukter och Fredrik Jonsson.

Eftersom vi har flera varumärken inom organisationen kan vi undvika långa transporter och även skapa synergier som bidrar till att minska utsläppen, säger Fredrik Jonsson.

Nu har c/o Mathantverkarna siktet inställt på nationell expansion. Det senaste förvärvet är hamburgerproducenten Nacka köttprodukter som levererar hamburgare till restauranger och grossister över hela landet. Även denna gång gjordes uppköpet med hjälp av lån från Norrlandsfonden.

– Det här är ett välskött bolag som ger oss möjlighet att ta ytterligare positioner inom foodservice och på det sättet bredda vårt helhetserbjudande. Nu vill vi växa ytterligare, både organiskt och genom fler förvärv. Vi har redan nu fått två nya förslag men de har vi inte tagit ställning till ännu, avslutar Fredrik Jonsson.

Anna Asplund, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Med respekt för råvaror och känsla för smak tillverkar c/o Mathantverkarna produkter av bästa kvalitet. Intresset för lokalproducerat har ökat de senaste åren och man står nu redo för att expandera koncernen ytterligare. Jag har haft förmånen att följa entreprenörerna Fredrik och Robin i ett antal år och imponeras över deras driv och engagemang. När c/o Mathantverkarna nu tar första steget i en nationell expansion känns det helt rätt att Norrlandsfonden är en av finansörerna.

En samlingsplats med anor

Haparanda Stadshotell slog upp sina dörrar i december år 1900 och är därmed Norrbottens äldsta stadshotell. Hotellet som sedan starten varit ett nav för både affärs- och nöjeslivet i staden satsar nu på nya marknader.

Rummen i det klassiska hotellet har huserat allt från revolutionärer till smugglare, spioner och affärsmän. Susanne Wallin köpte hotellet 2017, men hennes historia med hotellet började när hon som 16-åring tvingades till sig ett jobb i hotellets restaurang.

– Då hade jag drömt ganska länge om att få jobba på en sådan vacker plats. Först sa källarmästaren åt mig att komma tillbaka när jag blivit lite äldre men jag vägrade acceptera det och förklarade att jag kommer tillbaka imorgon vare sig han vill eller inte. Och så blev det. Jag fick börja med att hjälpa servitriserna och lite senare jobbade jag som servitris, bartender och även restaurangchef, säger Susanne Wallin.

När Susanne Wallin var 23 år gammal utsågs hon till hotellchef och på den positionen blev hon kvar i åtta år.

– När jag gick ut från hotellet efter min sista dag så hade jag tårar i ögonen, men under åren som gick så glömde jag nog bort min dröm.

Sedan följde en karriär inom olika chefspositioner på IKEA i Haparanda till vd på Norrbottens handelskammare. Susanne sprang på hotellets ägare i Luleå av en slump varav de gick och tog en kaffe vars samtalet om att sälja hotellet kom på tal.

När jag kom hem till familjen den dagen och berättade vad som hade hänt så visste de innan mig vad som väntade bakom hörnet. Åtta månader senare skrev vi på avtalet, säger Susanne Wallin.

Hon köpte hotellet 2017 med finansiering från bland annat Norrlandsfonden. Hon påbörjade en renovering av rummen och 2019 hade hotellet sitt bästa år någonsin. Sedan kom pandemin och slog hårt mot flera branscher men kanske framför allt mot

besöksnäringen. Hon menar att stödet från Norrlandsfonden varit viktigt för att ta sig igenom den perioden.

– Det som har gett mig mycket under pandemin är att ha haft någon som peppar en och ser till det mänskliga. De ställde även upp med amorteringsfrihet under den svåra tiden och det var såklart väldigt viktigt men

Susanne Wallin, Haparanda Stadshotell

den personliga kontakten var också helt ovärderlig, säger Susanne Wallin.

Nu satsar hon på att utveckla verksamheten och skapa en mötesplats för både inhemska och internationella gäster som besöker Haparanda.

– Jag köpte inte hotellet för att förvalta det. Jag vill återskapa miljöerna från förr där man kan känna att det har haft och fortfarande har stor betydelse. För mig är det också viktigt att alla ska känna sig välkomna och därför har vi bland annat skapat två vardagsrum där man kan träffas och umgås. Vi kommer även att fortsätta renoveringen av rummen. Nu när vi tagit oss igenom pandemin så känns det som att vi klarar av det mesta tillsammans med våra medarbetare, säger Susanne Wallin.

Erik Nyström, företagsanalytiker Norrlandsfonden

Det klassiska stadshotellet har en spännande historia och fyller i dag en viktig funktion för ortens närings- och nöjesliv. Pandemin har slagit hårt på hotellnäringen men Susanne och hennes personal har hanterat situationen föredömligt och i dag står bolaget väl rustat för att utveckla verksamheten vidare.

Erik Spector, Konjunkturinstitutet

Hur utvecklas den globala konjunkturen och hur kan det påverka svensk export?

Den globala konjunkturen bromsar in relativt snabbt när centralbanker höjer räntan för att få ner inflationen samtidigt som energipriserna är på rekordnivåer på många håll. Hushåll tvingas att dra ner på sin konsumtion och företag måste skjuta investeringsplaner på framtiden. I våra enkäter uppger än så länge de flesta svenska exportföretag att de har välfyllda orderböcker men på sikt kommer man sannolikt att känna av att efterfrågan sjunker rejält. Däremot kan nedgången bromsas av stora investeringar i energiförsörjning, försvar och investeringar för att klara klimatmålen.

Erik Spector,
Konjunkturinstitutet

byggts ut men det har varit rätt så vindstilla den senaste tiden. En blåsig och varm höst skulle bidra till att hålla ned priserna. En ökad elproduktion av andra slag skulle också bidra, men kortsiktigt är möjligheterna där rätt begränsade. När det gäller LNG så är transportkapaciteten på båt nog det som begränsar mest. Det tar flera år att bygga fler LNG-skepp och terminaler för att tillgodose en ökad efterfrågan. Globalt är det ingen brist på gas. Det är transportkapaciteten som behöver byggas ut. Minskad energianvändning påverkar också priserna. Aluminiumproducenter som drar ned produktionen exempelvis. Det ger en dämpande inverkan på priserna, men de kommer naturligtvis att starta produktionen igen om elpriset sjunker kraftigt.

Hur tror du att inflationen (i Sverige) kommer att utvecklas framöver?

Vi tror att inflationen kommer att ligga kvar på ungefär den här nivån eller stiga något fram till årsskiftet. Under början av nästa år tror vi dock att inflationen börjar avta och närma sig noll i slutet av 2023. Men då är det viktigt att påpeka att inflationen mäts som den allmänna prisökningen jämfört med samma månad för ett år sedan och en inflationstakt på noll i slutet av nästa år betyder därmed fortfarande en hög prisnivå.

Hur tror du att räntorna kommer att utvecklas framöver?

I vår prognos, som vi publicerade i augusti, trodde vi att Riksbanken skulle höja räntan med 0,75 procentenheter i september och med en halv procentenhet i december. Därefter trodde vi att räntan skulle plana ut på 2 %. I stora drag står sig den ränteprognosen men den kan vara något låg.

Vilka svenska branscher och företag tror du får det mest tufft i det rådande ekonomiska läget?

Många av de företag som har den mest elintensiva produktionen har prissäkrat stora delar av sin energiförsörjning på kort sikt. I närtid är det de företag som är direkt beroende av hushållens efterfrågan som kommer att få det tuffast. Vi tror att de höga energipriserna kommer att leda till en snabbt vikande efterfrågan inom handeln, hotell och restaurang, transport och kultur och fritid. Dessutom gör Riksbankens räntehöjningar och de fallande bostadspriserna att utsikterna försämrats för byggföretagen, och produktionen förväntas falla om än från en hög nivå.

Vilka svenska branscher och företag tror du kan gynnas av det rådande ekonomiska läget?

Elproducenter i södra och mellersta Sverige, vars priser i hög utsträckning sätts på kontinenten, kommer kunna göra stora vinster på sin produktion då försäljningspriset inte riktigt speglar kostnaderna. Sen är det naturligt att tänka sig att företag som inriktar sig på energieffektivisering har en bra marknad just nu och vi har sett en ökad efterfrågan på den typen av produkter under sommaren.

Hur bedömer du att den svenska ekonomin kommer att gå under 2023?

Tillväxten i Sverige har under året varit relativt hög enligt SCB. Den höga inflationen och de stigande räntorna gör dock att tillväxten bromsar in framöver och tillväxten nästa år blir låg i ett historiskt perspektiv. De höga elpriserna genererar stora vinster i statliga bolag. Nu förs en diskussion om att dessa vinster skulle kunna omfördelas till de hushåll och företag som drabbas hårdast. Detta skulle kunna lindra problemen och hålla uppe tillväxten i viss utsträckning.

Kan man se någon lättnad avseende komponentbristen, exempelvis halvledare?

Även om läget fortfarande är ansträngt så finns det tecken på en viss ljusning. Sjunkande fraktpriser och enkätundersökningar tyder på att läget håller på att förbättras. När global efterfrågan sjunker bidrar det också sannolikt till att problemen blir mindre. Kinas återkommande lokala nedstängningar är ett orosmoln som kan förvärra läget igen.

Vad händer med konjunkturläget i Europa och Sverige om Ryssland helt stänger gasleveranserna till Europa?

Ryssland har successivt minskat gasleveranserna till Europa under våren och sommaren. Trots det har många länder framgångsrikt lyckats fylla sina gaslager genom att öka importen av flytande naturgas (LNG). EU-länderna har också enats om att minska konsumtionen av naturgas under hösten och vintern. Om dessa åtgärder räcker beror i hög utsträckning på vädret i höst och i vinter. Ett totalt exportstopp av rysk gas skulle ytterligare försämra tillväxtutsikterna för Europa och öka risken för tuffare ransoneringsåtgärder inom industrin. Redan nu påverkas dock industrin i Europa av höga gas- och elpriser – inte minst i Tysklands basindustri. Sverige påverkas genom minskad europeisk importefterfrågan och höga elpriser. Där bör man dock tillägga att EU håller på att lägga fram förslag för att minska naturgasprisets påverkan på elpriset och lätta bördan för hushåll och företag.

Vad krävs innan man kan se en ljusning avseende energipriserna?

Vi är till stor del i händerna på vädrets makter. Vindkraften har

Svagare läge för norrländska företag och osäker framtid

Företagen i Norrland är fortsatt hyfsat positiva till utvecklingen men läget i samtliga län är svagare än vid förra mätningen i våras. Industrin är mer pessimistisk än riket som helhet men byggsektorn är starkare. Hushållen är pessimistiska till följd av stor oro i omvärlden. Inflation, energipriser och höjda räntor gör framtiden oviss. Norrlandsfondens Per Nilsson analyserar läget utifrån regionala siffror från Konjunkturinstitutet.

Per Nilsson,
Norrlandsfonden

Industrin relativt stark – men mindre optimistiska

Läget för industriföretagen i Norrland signalerar fortsatt om ett ganska starkt läge men trenden viker nedåt. Orderingången förväntas vika nedåt både på hemma- och exportmarknaderna. Företagen har en mindre positiv syn på lönsamheten än före sommaren och förväntningarna på antal anställda är lägre. Industriföretagen förväntar sig också ökande färdigvarulager och minskande produktionsvolym. Bland länen är det Gävleborg som är mest positiv.

– Även om framtidsförväntningarna blivit dystrare så är det fortfarande ett relativt högt kapacitetsutnyttjande och en brist på arbetskraft. Komponentbristen har lättat något men är för vissa företag fortfarande påtaglig, säger Per Nilsson, Norrlandsfonden.

Norrländska byggbranschen går starkare än riket

Byggföretagen i Norrland uppvisar ett starkare läge än riket som helhet men tror på vikande orderstockar och är mycket pessimistiska till utvecklingen på byggmarknaden på ett års sikt. Trenden började redan före sommaren och sammantaget är det ett stort skifte från andra halvåret 2021 då man i stället hade en stark tro på byggmarknaden framöver.

– De extremt svaga bedömningarna kan antas vara en samlad effekt av kraftiga prisökningar på trä och stål, den olösta frågan om tillgång till cement, längre leveranstider på byggråvaror generellt och ett högre ränteläge med utsikter om ännu fler höjningar framöver. Vi ser också att många planerade byggprojekt skjuts framåt i tiden, säger Per Nilsson.

Handeln fortsatt stabil

Den norrländska detaljhandeln signalerar ett mycket sämre läge. Här sticker Norrbottens handel ut som relativt stabil. Försäljning och lönsamhet har minskat. Framtidsutsikterna på sex månaders sikt är negativa. Handlarna tror på minskad omsättning och färre anställda. Nu verkar även handeln börja märka av hushållens negativa syn på den ekonomiska utvecklingen.

– Precis som vi misstänkte under våren börjar högre räntor i kombination med höjda bränsle- och energikostnader som i sin tur också påverkar livsmedelspriserna att slå negativt på hushållens konsumtion framöver, säger Per Nilsson.

Relativt positiva tjänsteföretag och fortfarande brist på personal

Tjänsteföretagen i Norrland signalerar en optimistisk syn på hur verksamheterna och efterfrågan utvecklar sig och man är också positiv i sina bedömningar av hur lönsamheten utvecklar sig. Många tjänsteföretag upplever att de har brist på personal. Till skillnad från mätningen i våras har dock tjänsteföretagen en mer dyster bild av hur efterfrågan kommer att utveckla sig de kommande sex månaderna och många tror också på att antalet anställda kommer att minska. – Tjänsteföretagen i vår kontrollgrupp består av många olika branscher. Allt från konsulter till privata vårdgivare och turistföretag. Detta gör att det är brist på personal i vissa typer av verksamheter medan en övertalighet befaras i andra.

Sammanfattningsvis

Stämningen i näringslivet är fortfarande relativt hög, även om företagen generellt ser mer pessimistiskt på det närmaste halvåret. Hushållen är mycket negativa både till den egna ekonomin och den svenska ekonomins utveckling. Det finns en risk att företag som är beroende av hushållens efterfrågan kommer att drabbas. Inflationsförväntningarna är höga och bland företagen är inflationsförväntningarna rekordhöga. Ännu syns ingen avmattning på arbetsmarknaden i Norrland men om företagens befarade neddragningar blir verklighet så kommer det också att synas närmaste halvåret.

– Industrin är mindre positiv men samtidigt har komponentbristen avtagit något vilket utgör en lättnad. Höga råvarupriser kan också vara en draghjälp för delar av industriproduktionen. Eftersom elpriserna i norra Sverige inte påverkas lika mycket av energibristen i Europa, åtminstone på kort sikt, så kan man anta att investeringarna fortsätter i princip opåverkade. Man kan dessutom anta att de gröna investeringarna i framför allt övre Norrland ger styrka åt framtidsstron i den norrländska byggbranschen. Men även om det byggs, så finns en stor bostadsbrist runt de gröna investeringarna som också kommer att förvärras. Detta är ett strukturellt problem som försvårar rekrytering av personal till industrisatsningarna, avslutar Per Nilsson.

NORRLANDS FONDEN

TOPPLÅN FÖR FÖRETAG SEDAN 1961

Norrlandsfonden.se